

Rutin för att förebygga och hantera hot, hat och våld mot förtroendevalda

Typ av styrdokument: Rutin
Beslutande instans: Kommunstyrelsen
Datum för beslut: ÅÅÅ-MM-DD
Diarienummer: XX

Gäller för: XX
Giltighetstid: XX
Revideras senast: ÅÅÅÅ-MM-DD
Dokumentansvarig: Demokratistrateg

Innehåll

1.	Inledning	3
2.	Syfte	3
3.	Handbok och kunskapsstöd	3
4.	Ansvarsfördelning	4
4.1	Polismyndigheten	4
4.2	Förtroendevald och ordförande	4
4.3	Politiskt parti, säkerhetsansvarig och gruppleadare	5
4.4	Kommunens säkerhetsenhet	6
4.5	Kommunstyrelsen och säkerhetsnätverk	6
5.	Begrepp och definitioner	6
5.1	Otillåten påverkan	6
5.2	Hot och hat på nätet	7
6.	Förebyggande arbete och medvetna val i vardagen	7
6.1	Sociala medier	8
7.	Säkerhet vid sammanträden	9
8.	Säkerhet vid valarbete	9
9.	Hantering av händelser och åtgärder vid hot- eller våldssituation	10
9.1	Vid akuta situationer av hot, våld eller trakasserier	10
9.2	Polisanmälan och rapportering	11
9.3	Partiets åtgärder efter hot eller våldssituation	12
9.4	Egna åtgärder för förtroendevald	12
10.	Stöd vid och efter händelse	13
11.	Stöd vid rättsprocessen	13
12.	Incidentrapportering	13
13.	Uppföljning och revidering	14

1. Inledning

Alla förtroendevalda ska kunna känna sig trygga när de utför sina politiska uppdrag. Samtidigt visar undersökningar att hot, hat och trakasserier i allt större utsträckning påverkar förtroendevalda.

Enligt Brottsförebyggande rådets undersökning: Politikers trygghetsundersökning år 2024 framgår det att var fjärde politiker varit utsatt för någon form av hot, trakasserier, våld, skadegörelse eller stöld. Bland de förtroendevalda som utsattes uppgår 47 procent att deras uppdrag påverkades, antingen genom överväganden eller genom att de faktiskt ändrade sitt agerande. Om förtroendevalda väljer att avstå från att fatta beslut på grund av upplevda obehag, hot eller trakasserier utgör detta en allvarlig risk för demokratin.

Alla former av hot, hat, våld och trakasserier ska alltid polisanmälas. Det är även viktigt att rapportera händelsen i kommunens incidentrapportering samt att rapportera annat som uppfattas som avvikande eller kan vara av betydelse ur säkerhetssynpunkt, för att möjliggöra ett förebyggande och systematiskt säkerhetsarbete.

2. Syfte

Syftet med rutinen är att stödja förtroendevalda i hur hot, hat, trakasserier och våld kan förebyggas och hanteras. Rutinen ska bidra till ökad trygghet i det politiska uppdraget genom att beskriva ansvar, arbetssätt och vilket stöd som finns före, under och efter en händelse. Rutinen är ett stöd och ersätter inte Polismyndighetens bedömningar eller straffrättsliga processer.

Rutinen gäller för samtliga förtroendevalda i Alingsås kommun, oavsett uppdragets omfattning. För förtroendevalda som fullgör uppdrag på heltid eller betydande del av heltid (kommunalråd) gäller särskilda krav för kommunen att förebygga ohälsa och olycksfall till följd av hot, hat och våld.

3. Handbok och kunskapsstöd

Förtroendevalda rekommenderas att ta del av Säkerhetspolisens handbok, Personlig säkerhet. Handboken finns tillgänglig på Säkerhetspolisens webbplats: [Personlig säkerhet](#)

Handboken innehåller praktiska råd och vägledning inom områden som:

- riskanalys och medvetna val i vardagen

- kampanjarbete och offentliga möten
- skydd av identitet och personlig integritet
- säkerhet i hemmet och i det dagliga livet
- resor och hantering av allvarliga händelser

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) arbetar också aktivt med att förebygga hot, hat och våld mot förtroendevalda. På SKR:s webbplats finns ytterligare stöd och information under: [Förebygg hat, hot och våld mot förtroendevalda - SKR](#)

Utöver detta har Alingsås kommun egna styrdokument som alla förtroendevalda bör ta del av: [Säkerhetspolicy.pdf](#) och [Riktlinjer-och-organisation-for-sakerhets-och-beredskapsarbete-i-Alingsas-kommun-.pdf](#)

4. Ansvarsfördelning

Att vara förtroendevald kan inte jämföras med att inneha en anställning. Förtroendevalda är inte formellt anställda av kommunen, och hot och våld mot förtroendevalda utgör därför inte en arbetsmiljöfråga i juridisk mening.

För kommunalråd hanteras säkerheten enligt kommunallagen 4 kap. 18 a § och på ett sätt som i relevanta delar motsvarar kommunens hantering av hot, hat och våld mot anställda.

Det är viktigt att tydliggöra ansvar och roller i arbetet med trygghet för förtroendevalda.

Nedan anges ansvarsfördelning i Alingsås kommun.

4.1 Polismyndigheten

Om en förtroendevald har utsatts för hot, hat och våld ska detta polisanmälas. En grundförutsättning för att polisen ska kunna agera är att de får kännedom om händelser som har inträffat. Vid polisanmälan behöver man vara noga med att ange att den utsatte är förtroendevald. En anmälan till polisen är också en förutsättning för att polisen ska kunna bedöma skyddsbehov. Polismyndigheten är ansvarig för att ta emot anmälan, utreda brott, göra bedömningar av hot- och skyddsåtgärder och informera om vilket stöd som finns.

4.2 Förtroendevald och ordförande

Förtroendevalda har alltid ett ansvar för sin personliga säkerhet och behöver därför ha kunskap om hur man ska agera vid hat, hot och våld. Samtliga förtroendevalda ansvarar för att ta del av denna rutin samt de utbildningar som kommunen erbjuder för att förebygga och hantera hot, hat och våld. Utbildning genomförs i början av varje mandatperiod och

fortlöpande inom säkerhetsnätverket. Information finns även tillgänglig under året i webbutbildningen - Politikerhandboken.

Förtroendevalda ska inte ägna sig åt personangrepp eller rikta hot eller hat mot andra förtroendevalda. Förtroendevalda ska även följa kommunens rutin - Förebyggande av kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier.

Samtal i fullmäktige, nämnder och andra politiska sammanhang ska präglas av ömsesidig respekt. Respektive ordförande ansvarar för att samtalstonen håller en god nivå under sammanträden och att gällande ordningsregler följs.

Vid en händelse eller vid behov av rådgivning ska Polismyndigheten kontaktas. Alla händelser som kan utgöra brott ska polisanmälas. Polismyndigheten bedömer om händelsen utgör ett brott.

Kommunen ska informeras genom att händelsen rapporteras via incidentrapporteringen eller via säkerhetsenhetens funktionsbrevlåda. Kommunen kan ge stöd och rådgivning genom säkerhetsenheten. Vid behov av omedelbar rådgivning kan säkerhetschef kontaktas.

4.3 Politiskt parti, säkerhetsansvarig och gruppleddare

Partierna har en central roll när det gäller att förebygga och hantera hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda. Varje parti ska utse en säkerhetsansvarig som blir en del av kommunens säkerhetsnätverk. Säkerhetsnätverket består av tjänstepersoner från säkerhetsenheten och kommunledningskontoret samt säkerhetsansvariga och/eller gruppleddare.

Säkerhetsnätverket ska arbeta med olika frågor kopplade till säkerhet, och de säkerhetsansvariga har ansvar för att vidareförmedla informationen till sina respektive partier.

Partierna bör ha interna rutiner och rutinerna bör omfatta både förebyggande arbete och hur partiet ska hantera inträffade händelser. Riskanalys bör göras inom partiet inför presumtiva situationer, både vad avser särskilt känsliga frågor och vad gäller särskilt utsatta uppdrag, där hot och våld kan uppstå mot förtroendevalda eller deras anhöriga. Samråd kan ske med kommunens säkerhetsenhet för att bedöma vilka förebyggande åtgärder som är mest lämpliga. Om en partimedlem utsätts för hot, våld eller trakasserier ska partiet ge stöd till den utsatta. Stödet kan vara praktiskt och/eller psykologiskt, till exempel samtalsstöd eller annan professionell hjälp, om den utsatta önskar det. Information till berörda ska anpassas efter behov och sekretess. Vid en händelse eller vid

behov av rådgivning ska partiet bistå den förtroendevalda med stöd och hjälp i kontakten med Polismyndigheten och kommunen.

4.4 Kommunens säkerhetsenhet

Kommunens säkerhetsenhet arbetar förebyggande med säkerhetsfrågor och är rådgivande och vägledande i kommunens samlade säkerhetsarbete. Enheten ger vägledning och rekommendationer om trygghetsskapande och säkerhetshöjande åtgärder vid hot mot förtroendevalda samt säkerställer att berörda tjänstepersoner informeras om vidtagna åtgärder. Eftersom en stor del av säkerhetsenhetens arbete är förebyggande är det viktigt att enheten får kännedom om inträffade händelser, även i ett tidigt skede.

4.5 Kommunstyrelsen och säkerhetsnätverk

Kommunstyrelsen ska tillsammans med säkerhetsnätverket arbeta för tydliga rutiner för att förebygga hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda.

5. Begrepp och definitioner

5.1 Otillåten påverkan

Otillåten påverkan är ett samlingsbegrepp för handlingar som syftar till att påverka en förtroendevald att agera på ett annat sätt än denne tänkt, till exempel fatta ett annat beslut eller välja att inte polisanmäla inträffade händelser.

Otillåten påverkan kan omfatta brottsliga handlingar men också handlingar som inte är brott i juridisk mening. En händelse betecknas som otillåten påverkan om den drabbade uppfattar att syftet var att påverka politiska beslut. I vissa fall kan påverkan ske indirekt genom obehagliga antydningar eller olämpliga kommentarer. Det krävs inte att den förtroendevalda faktiskt påverkats för att handlingen ska räknas som otillåten påverkan.

Exempel på aktiviteter som kan vara otillåten påverkan är:

- trakasserier
- kränkningar eller ofredanden
- hot exempelvis hot om våld eller utpressning
- fysiskt våld eller skadegörelse
- korruption, mutor, jäv, otillbörliga belöningar eller relationer.

5.2 Hot och hat på nätet

Näthat eller digitalt våld är ingen juridisk term utan ett samlingsbegrepp för kränkande eller hatiska kommentarer på nätet, ofta på sociala medier. Det kan handla om hotfulla mejl eller sms, ryktesspridning, publicering av privata bilder online eller kapning av konton på sociala medier.

Näthat kan rubriceras som olaga hot, ofredande, förolämpning och förtal. Det kan även avse kränkande fotografering, hets mot folkgrupp, brott mot Dataskyddsförordningen (GDPR) eller sexuellt ofredande.

6. Förebyggande arbete och medvetna val i vardagen

Genom ett förebyggande arbetssätt och medvetna val i vardagen kan risken för hot, hat, trakasserier och andra incidenter minska. Det förebyggande arbetet innebär att i förväg identifiera och bedöma risker samt möjliga konsekvenser av beslut, ställningstaganden och uttalanden. Utifrån dessa bedömningar ska lämpliga åtgärder vidtas för att stärka den personliga säkerheten.

Riskbedömningar kan genomföras på partinivå, för enskilda förtroendevalda eller i samband med sammanträden. Vid behov ska bedömningen ske i samråd med kommunens säkerhetsenhet.

- Bedöm möjliga konsekvenser och reaktioner inför beslut som ska fattas eller uttalanden som ska göras. Genom att förbereda sig, höja kunskapsnivån, samverka och göra aktiva val kan den egna säkerheten stärkas.
- Dokumentera och rapportera avvikande händelser så tidigt som möjligt. Även sådant som kan upplevas som obetydligt kan ingå i ett mönster. Använd kommunens incidentrapportering för att rapportera det som inträffat och rådgör vid behov med partiets säkerhetsansvariga eller kommunens säkerhetsenhet.
- Var uppmärksam i kommunens lokaler: släpp inte in okända personer. Ta emot medborgare i våra anpassade mötesrum på entréplanet i det nya kommunhuset.
- Ha uppsikt över vad som skrivs i sociala medier om politiken och de förtroendevalda.

- Bedöm om planerat möte kan vara känsligt eller kan ge starka reaktioner. Vid känsliga möten ska en riskbedömning göras för att se om en eller flera personer ska delta.

6.1 Sociala medier

Sociala medier är en viktig arena för den politiska debatten. Det som skrivs där följs både av medier och av allmänheten, och väcker ofta intresse. Det som publiceras kan snabbt få spridning, oavsett om informationen är sann, falsk, vilseledande eller populistisk. Spridningen kan i sin tur leda till starka reaktioner och motreaktioner, oavsett om informationen publicerats av dig eller någon annan. Ha en upprättad plan för hur du och ditt parti ska hantera snabb ryktesspridning så att ni kan nyansera eller dementera uppgifter som cirkulerar.

- Var personlig men inte privat i dina inlägg. Definiera dina gränser och skapa en genomtänkt hållning för hur, vad och när du kommunicerar utifrån din egen säkerhet.
- Skapa separata konton för dig som offentlig person och håll dem avskilda från privata konton. Använd privat profil för ditt privata konto.
- Säkerställ samtycke innan du publicerar bilder eller inlägg på sociala medier, där andra personer medverkar.
- Informera även vänner och familj om vad som gäller för din medverkan i sociala medier.
- Undvik att i förväg eller under ett pågående möte berätta var du befinner dig. Använd inte incheckningsfunktioner som avslöjar geografisk position.
- Berätta om saker du har gjort, inte om vad du ska göra. Detta minskar risken för kartläggning eller att någon söker upp dig.
- Undvik att dela återkommande vanor som gör det lättare att kartlägga dig, till exempel var du tränar eller vilka platser du ofta besöker.
- Direktmeddelanden på sociala medier ska tåla granskning. Hot, hat eller andra kränkningar ska dokumenteras och rapporteras.
- Vid hot: ta skärmdumpar av inlägg och användarprofil, kontakta Polismyndigheten, kommunens säkerhetsenhet och säkerhetsansvarig och/eller gruppleddare.

7. Säkerhet vid sammanträden

Det är ordförande som ansvarar för ordningen under sammanträdet. Ordföranden har rätt att utvisa den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse. Ordföranden får inte utvisa någon utan att först ha gett en tillsägelse. Detta gäller åhörare, ledamöter och ersättare. Om oordning uppstår så att sammanträdet inte kan fortsätta på ett meningsfullt sätt får ordföranden besluta att ajournera sammanträdet eller, som sista utväg, avsluta det.

Ordföranden ska alltid informera kommunens säkerhetsenhet om säkerhetsrelaterad information framkommer inför ett möte. Om det finns information som rör säkerheten vid ett möte ska ordföranden, i samråd med säkerhetsenheten, besluta om åtgärder för att stärka säkerheten. Inför möten bör ordföranden också bedöma om mötet kan väcka intresse hos personer eller grupper som riskerar att skapa hat, hot, våld eller störningar, och vid behov ta hjälp av till exempel säkerhetsvakt.

Enligt lagen (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och regioner får kommunen anordna säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden om det finns anledning att misstänka brott som medför fara för någons liv, hälsa, frihet eller omfattande skadegörelse på egendom i samband med sammanträdet. Eftersom kommunfullmäktige är ett offentligt sammanträde kan ordföranden besluta om säkerhetskontroll inför sammanträdet. Innan beslut ska samråd med Polismyndigheten ske. Besökare som inte vill genomgå säkerhetskontrollen får vägras tillträde och kan avvisas eller avlägsnas från lokalerna.

8. Säkerhet vid valarbete

Vid valarbete kan exponeringen öka och hotbilden förändras. Partier och kommun ska därför i god tid planera för tryggt valarbete. Valnämnden har i sitt ansvar att beakta säkerhetsaspekter för valets genomförande.

9. Hantering av händelser och åtgärder vid hot- eller våldssituation

När kränkningar, trakasserier, hot eller våld inträffar är det viktigt att agera snabbt och strukturerat, ta hand om den drabbade samt följa upp händelsen för att minska risken för att det händer igen.

9.1 Vid akuta situationer av hot, våld eller trakasserier

Det är vanligt att känna osäkerhet vid hot eller våld. Därför är det viktigt att vara förberedd på hur hotfulla situationer bör hanteras, oavsett om de uppstår offentligt, på nätet, vid sammanträden eller vid hemmet.

Vid överhängande fara eller akut situation

- Säkerställ din säkerhet. Säkerställ andras säkerhet utan att äventyra din egen.
- Lämna platsen vid fara och ring 112.

Bemötande vid hotfull situation

- Avbryt inte den som hotar.
- Tala lugnt, tydligt och sakligt.
- Undvik argumentation eller motangrepp.
- Klargör att hot inte accepteras och att polisanmälan kan bli aktuell.

Vid hot eller aggressivt beteende under möte

- Vid möten med upprörda eller uppretade personer ska du säkerställa reträttväg, placera dig närmast dörren, undvika föremål som kan användas som tillhyggen och säkerställa att hjälp snabbt kan tillkallas.
- Erbjud att återuppta mötet vid ett senare tillfälle eller i annan form
- Om våld är nära, avbryt mötet direkt och ta dig i säkerhet.

- När du är i säkerhet, ring 112 och uppge att du är förtroendevald, var du är, vad som hänt och om någon är skadad.

Vid hot via telefon

- Lyssna uppmärksamt.
- Notera:
 - tidpunkt och datum
 - bakgrundsljud
 - röstläge, dialekt eller andra kännetecken.

Vid fysisk skada

- Uppsök akutmottagning eller vårdcentral för vård.
- Säkerställ att skador dokumenteras.

9.2 Polisanmälan och rapportering

Våld, hot och trakasserier ska alltid polisanmälas. Hot eller trakasserier som riktas mot dina anhöriga ska hanteras på samma sätt som hot riktade mot dig som förtroendevald. Vid osäkerhet kring en händelse ska du kontakta polisen eller kommunens säkerhetsenhet för rådgivning.

Om det inte rör sig om ett pågående brott kan du använda ett särskilt telefonnummer till Polisen för förtroendevalda. Telefonnummer och tillhörande kod finns hos säkerhetsansvariga och gruppleddare och får inte spridas. I andra fall kan du göra anmälan via 114 14 eller genom besök på polisstation. Det är viktigt att du uppger att du är utsatt i egenskap av förtroendevald.

Rädsla för repressalier kan medföra att du inte själv vill göra en polisanmälan. I sådana fall kan ditt parti eller kommunen stå som anmälare. Du bör dock vara medveten om att det i många fall ändå kan framgå vem anmälan avser, och om brottet leder till åtal kommer du att vara målsägande i ärendet.

Du kan begära att få polisanmälan åtkomstskyddad. Åtkomstskydd innebär att sekretessen kring ärendet ökar och att kretsen av personer som kan ta del av anmälan begränsas. Det är förundersökningsledaren som beslutar om åtkomstskydd ska beviljas.

I samband med polisanmälan får du information om lämpligt brottsofferstöd samt råd om vad du själv kan göra för att skydda dig och dina närmaste.

Polisen kan rekommendera skyddsåtgärder. Om hotbilden bedöms som hög kan du komma att omfattas av Polisens personsäkerhetsarbete och erbjudas mer långtgående skyddsåtgärder utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

Informera närmaste partikollegor och din gruppleddare för att öka förståelsen och skärpa uppmärksamheten. Bedöm hur mycket information som behöver delas och ta hjälp av Polisen om du är osäker. Frågor som rör ditt eget skydd ska aldrig diskuteras offentligt eller i media.

Hot, våld och trakasserier ska även rapporteras till kommunens säkerhetsenhet via säkerhetsenhetens funktionsbrevlåda samt incidentrapporteras via kommunens e-tjänst. I incidentrapporteringen finns möjlighet att ange att du önskar kontakt med säkerhetsenheten.

9.3 Partiets åtgärder efter hot eller våldssituation

Partiet gör tillsammans med den utsatta en bedömning av situationen och planerar åtgärder utifrån Polisens rekommendationer i samverkan med säkerhetsenheten.

Partiet ansvarar för att samordna internt, ge relevant information till berörda och hantera mediekontakter kopplade till händelsen.

Vid hot, trakasserier eller våld kan den förtroendevalda ha behov av krishantering och samtalsstöd.

Partierna bör också bedöma hur händelsen påverkar den politiska fråga eller det uppdrag som ligger bakom hotet samt hur detta ska hanteras framåt (kommunikation, arbetsformer, mötesformer m.m.).

9.4 Egna åtgärder för förtroendevald

Som förtroendevald bör du, utöver polisanmälan och incidentrapportering, särskilt beakta följande:

- Spara all dokumentation kopplad till varje händelse (brev, mejl, sms, skärmdumpar, ljudmeddelanden, länkar, foton) som kan utgöra bevismaterial.
- Ta alltid skärmdumpar av hot eller kränkningar. Skriv upp datum och klockslag när innehållet togs emot eller upptäcktes.
- Kontakta partiets gruppleddare/säkerhetsansvarig och kommunens säkerhetsenhet för samråd kring bedömning och åtgärder.

- Följ råd från partiet, kommunens säkerhetsenhet och Polismyndigheten. Kom ihåg att du har ett ansvar för din egen säkerhet och ökad medvetenhet minskar risker.
- Vid trakasserier och stalking: undvik kontakt med gärningspersonen, till exempel besvara e-post från personen.

10. Stöd vid och efter händelse

Efter en allvarlig händelse är det viktigt att prata med någon och inte lämnas ensam. Alla förtroendevalda har rätt till stöd och hjälp både direkt efteråt och längre fram. Händelsen bör alltid förmedlas till gruppledare och partiets ordförande/säkerhetsansvariga. Om fysiska skador uppstått ska den skadade uppsöka vård för behandling och dokumentation.

11. Stöd vid rättsprocessen

Den som drabbas av hot, våld eller allvarliga trakasserier har i de allra flesta fall rätt att ta med en stödperson vid besök hos Polisen. Den drabbade bestämmer själv vem som ska vara stödperson. Det kan exempelvis vara en vän, en partikollega eller någon från en brottsofferjour.

Den som drabbats kan även få ett målsägandebiträde (juridiskt biträde). Om det beviljas är det kostnadsfritt. Målsägandebiträdet ger stöd genom hela processen. Önskemål om målsägandebiträde bör framföras till polis eller åklagare i ett tidigt skede, helst vid anmälan.

12. Incidentrapportering

Händelser, tillbud och avvikelser kopplade till hot, hat, våld, trakasserier eller otillåten påverkan ska dokumenteras och incidentrapporteras via kommunens e-tjänst.

[Incidentrapportering för förtroendevalda - Alingsås kommun](#)

I incidentrapporteringen finns möjlighet att ange att du önskar kontakt med säkerhetsenheten.

Incidentrapportering möjliggör uppföljning och förebyggande åtgärder samt stöd till den som drabbas. Kommunens säkerhetsenhet ansvarar för att ta emot, bedöma och vid behov samordna åtgärder.

13. Uppföljning och revidering

Händelser kopplade till hot, hat och våld mot förtroendevalda ska utvärderas årligen eller när särskilda skäl föreligger. Utvärderingen redovisas för kommunens säkerhetsnätverk, som bedömer om uppföljningen ska leda till förslag till kommunstyrelsen om förändrade arbetssätt, utbildningsinsatser eller revidering av styrdokumentet. Styrdokumentet revideras vid behov.

Referenser

- Politikernas trygghetsundersökning 2024 – Brottsförebyggande rådet (Brå).
- Otillåten påverkan från kriminella och extremistiska grupperingar (2025:4) – Brå.
- Personlig säkerhet – Säkerhetspolisen.
- Förebygg hat, hot och våld mot förtroendevalda – Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).
- Säkerhetspolicy – Alingsås kommun.
- Riktlinjer och organisation för säkerhets- och beredskapsarbete i Alingsås kommun – Alingsås kommun.
- Kommunallag (2017:725).
- Lag (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och regioner.
- Rutin – Förebyggande av kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier – Alingsås kommun.
- Näthat – Polismyndigheten.